Сшиток 57

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

Ґрафиня Евгенїя вхопилась рукою за крісло, щоб не впасти.

Американець згодив ся на се. Вернув сейчас у свою кімнату, щоб перебрати ся, оставляючи обоїх залюблених на самоті.

— Меґґі! — шепнув Гартман. — Яке щастє, що я в сю сторону заблукав. Бідна моя любко — скілько ти витерпіла із моеї вини!

— Через тебе тільки я пізнала правдиве щастє!

— Меґґі, чи батько твій не змінив ще свойого рішеня? — спитав шепотом.

Вона глянула на нього очима повними любови і сказала:

— Сумніваю ся, мій коханий! Але не попадай в розпуку. Тепер, коли ми знова стрінули ся, нова надія мене оживляє.

Гартман хотів ще щось сказати, але в ту хвилю увійшов мистер Гортон. Американець із Гартманом поїхали до доктора Гаґерса. Застали його в дома. Мистер Гортон побачив перед собою зовсім чужого собі чоловіка. Короткими словами розповів про обман, якого впав жертвою. Доктор Гаґерс всміхнув ся і освідчив, що сейчас звернеть ся до властий із тою справою.

Відси вернули до готелю, де вже Блюм чекав на них.

Ще раз застановили ся над справою того обману. Мистер Гортон зрадів, що вчас його остерегли перед тими підляками і запросив обох, Роберта і Гартмана, на фляшку вина. Мали зійти на долину до їдальні, але Меґґі почала просити, щоб вино принести на гору і тут вгостити приятелів.

Мистер Гортон посумнів, але в присутности Гартмана й Роберта не хотів противити ся бажаню дочки; хоч не радо — мусів на се погодити ся.

Меґґі Гортон була в живому настрою. Колиб не блїде личко, ніхто бувби і не подумав, що вона хора. А після півгодинної спільної говірки, сіла з Гартманом на боці, при скраю столика, на якому лежали картки із ріжними видами, які в часї своєї подорожі збирала, немов то хотіла їх йому показати.

Блюм сидів побіч Американця. Коли завважив, що батько слїдкує за дочкою, нараз звернув ся до нього:

— Мистер Гортон! Від вчера мис Меґґі сильно змінила ся. Чи се не дивне? Менї здаєть ся, що вже й доктора

Гаґерса не потреба. Мій друзяка Гартман, самим приходом своїм чудо вчинив. Мистер Гортон — чи ви ще не змінили своєї постанови?

Гартман є чесним чоловіком — доказів на се ви вже хиба мали досить. По моїй думці ви зовсім спокійно моглиб повірити йому щастє своєї дитини. Коли бажаєте дочку вздоровити — получіть їхні серця. Гартманови не маєте що закинути, хиба лиш убожество. Але на се ви не повинні зважати; адже-ж ви самі досить богаті, щоб могли забезпечити будучність своєї дитини.

Мистер Гортон схопив ся із місця й великими ступіями міряв кімнату. По часї пристанув і поважно сказав:

— Ні, ні! Се немислиме! Гартман не є нічим і не має нічого! До чого-б се довело? А врешті, моя дочка вже майже заручена — із сином мойого спільника в бизнесї. Вибийте собі з голови вашу думку!

— А чи мис Меґґі знає що про намірений вами звязок? — спитав Блюм.

— Знає! Хоч, правда, мистер Дженкинс їй не до пари, але за те він має три міліони долярів, а з того вже можна жити. Любов голодного не наситить!

Не сумніваю ся також, що Меґґі назад здобуде здоровлє, коли нею займеть ся доктор Гаґерс... Так, перестаньмо вже про се говорити. Свойого рішеня не зміню!

Блюм пригриз уста. Не много вже треба було, а бувби дав Американцеви остру відповідь. Але переміг себе, кивнув на свого друга, і оба, холодно попращавши ся, відійшли.

Блюм розповів Гартманови про свою розмову із старим. Той попав майже в розпуку. За те Роберт потїшав його сим, що як довго Американець з дочкою остають в сьому місті, то зовсім не треба тратити надії.

— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

Волдінґ і Солмсберґ сиділи в каварні й нараджували ся, що дальше мають робити. Їм ходило о се, як би то знова виманити гроші від Американця. Зайняті розмовою не завважили, що до каварні саме увійшов якийсь старший пан і почав розглядати ся за місцем.

Коли заглянув Солмсберґа і Волдінґа, в нього очі блиснули вогнем. Він сїв при сусїдньому столикови, та

особливо пильно приглядав ся ґрафови Солмсберґови.

— Ще раз треба того богача вивести в поле — говорив Волдінґ.

Відтак переїдемо в Німеччину, найкрасше до Берлїна. Там знайдеть ся для нас нове місце до діланя!

Солмсберґ згодив ся на думку свойого товариша. Ще троха посидів, а відтак встав, щоб — як звичайно — пійти до мистра Гортона. Попращав Волдінґа та змовив ся із ним, що за годину зійдуть ся в ресторанї.

За Солмсберґом сейчас відійшов також той старий пан. Волдінґ завважив се ,а прочуваючи щось злого, живо розплатив ся в каварнї і вийшов бічними дверми.

Тільки що Солмсберґ вийшов на вулицю, коли се нараз тяжка рука спочала на його рамени і він почув різкий голос:

— Ґрафе Солмсберґ! В імени права арештую вас!

Солмсберґ здрігнувсь, поблїд сильно а вираз його очий свідчив про страшну трівогу.

— Чого хочете від мене? — видусив із себе. — Помиляєтесь — я не є ґрафом Солмсберґом. Ось мої папері — називаю ся Бернард Лявтен.

Свого часу — втїкаючи із Солмсберґа — ґраф забрав із собою папері, що належали до його помершого послугача і на сї папері тепер покликував ся. Але се нї на що не здало ся.

Урядник рішучо тому заперечив і відповів:

— Нї, любчику! Я не помиляю ся! Опис, який я одержав, зовсїм годить ся із виглядом вашого лиця.

Прошу йти за мною на полїцію, там дізнаємо ся, хто ви є! Там дізнаємо ся всеї правди — наколи ви дїйсно не є ґрафом Солмсберґом, то не маєте чого бояти ся, бо сейчас вас випустять, без запину!

Се сказавши, кивнув на повозку й дав знак Солмсберґови, що блїдий стояв побіч нього, щоб із ним сїдав.

Нараз увязнений блиснув злобно очима і вказуючи на каварню крикнув хрипливим голосом:

— Коли вже я пропадаю, то нехай і він не вийде свобідно! Там, при тому самому столї, де ви мене застали, сидить ще один, якого сейчас можете з собою взяти, бо він у всьому є моїм спільником.

Коли думав, що сим способом зверне увагу урядника на Волдінґа і знайде нагоду втікнути, то грубо помилив ся.

Тільки що аґент почув Солмсберґові слова, тихо свиснув і сейчас станув перед ним другий тайний аґент, що, діставши пояснене, сейчас увійшов в каварню.

Та після кількох хвиль вернув.

— Там його нема! — сказав. — Вже певно втік, коли занюхав, що тут святить ся.

Скрегочучи зубами та ще більше побілївши зі злости, Солмсберґ скочив у повозку, що живо пігнала в сторону поліційної стації.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

В годину пізнійше мистер Гортон одержав покликане, щоб чимскорше явив ся на поліції, бо там увязнено обманця, що підшив ся під імя доктора Гаґерса.

Коли Американець явив ся в поліційному уряді, сейчас привели увязненого.

Глянувши на нього, Гортон крикнув з гнївом:

— Розуміеть ся, се той самий обманець, що представляв ся за доктора Гаґерса! Нема сумніву, се він — але де той другий, його помічник?

— Того ще не маємо — втік майже із перед носа! — відповів урядник.

Мистер Гортон дізнав ся ще від урядника, що ґрафа Солмсберґа пошукують стежними листами за двоженність, а тепер передадуть його судови в Д...

Зараз же другої днини перевезено його до Д..., де мала відбути ся розправа.

Ґрафиня Солмсберґ чимало счудувала ся, коли одної днини одержала покликане зі суду, щоб явила ся в місті Д..., де увязнено її чоловіка.

Було се тяжкою пробою для нещасної жінки, коли їй прийшло ся ще раз стрінути свойого чоловіка та ще як злочинця на лаві оскаржених.

Коли другої днини зайшов до неї Гільмер, був чимало счудуваний, коли застав її сильно схвильованою. Потішав її оскілько міг та додав відваги.

Означеного дня ґрафиня Евгенія явила ся в Д.... Відповівши на поставлені питаня, вона знова вернула до Солмсберґу, не видївши навіть ґрафа.

В два тижні пізнїйше дістала друге покликане, щоб в означену днину явила ся на головну розправу проти ґрафа Солмсберґа.

Нїколи в житю не забуде тої хвилї, коли, увійшовши до салї розправ, заглянула свойого чоловіка на лаві оскаржених.

Із жахом глянула на нього.

Не могла собі пояснити, як се можливе, щоб чоловік, за час кількох місяців, міг так дуже змінити ся та підупасти.

Ґраф страшенно змізернїв — очі йому запали ся — волос прорід — був сильно нервовий та вічно вимахував руками.

Коли заглянув входячу на салю ґрафиню Евгенію, мимохіть спустив в низ очі. Ще хоч тільки встиду у нього остало.

Ґрафинї було жалко і нїяково, що свою нужду мусїла відкривати перед чужими людьми.

Посеред слухачів дав ся чути гомін обуреня, коли підчас розправи вийшло на яв як нікчемно поводив ся оскаржений супроти тої шляхотної жінки, як її від себе відіпхнув, увязнив та — оголосивши її помершою — з другою оженив ся.

Крім сього злочину, оскаржено ще ґрафа за вбійство послугача, котрий то заступив був ґрафови дорогу тодї, як втїкав перед поліцією.

Розправа трівала кілька днів, а присуд вийшов: десять лїт вязницї.

Хрипливим голосом заревівши, ґраф Солмсберґ без тямки повалив ся на землю.

На ґрафиню Евгенію присуд сей зробив велике вражінє. Пригноблена на души й тїлї, вона вернула до Солмсберґу, де помимо старанної опіки Дори, прибраної дочки Гільмера, нещасна жінка не могла отрясти ся із тяжкої задуми.

Назвиско, яке носила, було покрите неславою — чоловік у вязницї.

В тих гірких для неї хвилях Алберт фон Гільмер був правдивою підпорою та щирим другом. Потішав її й додавав відваги до житя.

Одного вечера, коли ґрафиня, обвита коцами, сиділа коло печі а Дора в голос читала при столї книжку, увійшла служниця і вручила ґрафинї лист, який прислано із поліції в Д....

Нещасна жінка здрігнула ся та поблїдла. Се знова, певно, вістка про її чоловіка! Що-ж иншого могла із відтам сподївати ся?

Терпіня останнїх лїт так підірвали її сили, що вона вже навіть над своїми вражінями не мала змоги панувати. Її руки так сильно тремтїли, що не була в силї втворити листа, а мусїла Дору о се просити.

Тільки, що дївчина втворила коверту й поглянула на лист, як враз скричала:

— Яка страшна вістка!

Отягаючись подала ґрафинї лист й сердечно її обіймила.

Ґрафиня благаючими очима глянула на Дору, сама не була в силї листу відчитати.

— Ґрафа Солмсберґа мали вчера перевезти у вязницю, де мав відсиджувати наложену кару, але він попередив ще земські закони. Коли втворено вязничну келїю, знайшли його мертвим... в ночі відобрав собі житє.

Такий зміст листа Дора їй переповіла.

Скрикнувши нещасна жінка без тямки повалилась на подушки.

Коли після якогось часу, за старанєм Дори, знова отямила ся, залила ся горячими слезами.

— Аж так мусїв скінчити! — ридала. — Скілько зла менї вчинив, а все-ж таки в сю хвилю мушу його жалїти. Скілько він мусїв витерпіти, поки підняв руку на власне житє.

Положила лист на стіл і голову сперла на руки.

— Може й краще так! — шепнула по хвилї. — Краща смерть, чим таке житє, повне неслави та встиду.

Коби хоч Бог був йому милосерним судією.

РОЗДІЛ CLXXII.

БАТЬКО І ДОЧКА.

В палаті князя Нелідова царила глубока тишина. Слуги ходили на пальцях та лиш перешептували ся. У кождого на лиці була якась журба.

При ліжку хорого сиділа пані Вернер, Евина мати, яка на прохання дочки обняла нагляд над хорим, а старий князь був їй вельми вдячний за ту печаливість.

Князь Ерик відвідував його кождої днини, а часами приходила також Ева, що до старого князя відносилась майже із рідної дитини любовю.

Але мимо всього на його чоло наче якась тінь заходила. Очі часто до дверий прямували, так, немов він когось близького з тугою вижидав.

Ерик зрозумів, що се батькове серце за своєю дитиною так сильно тужить і тому написав листа до Ільони, щоб чимскорше приїздила.

Але минуло вже кілька днів а її все ще не було!

Ерик зажурив ся. Думав, що може його лист не дістав ся в руки Ільони, або може там, в чужому краю, що друге її привязало, що й до хорого батька вже не пускає...

Ось знова день минув і вечір настав. Нараз підійшов слуга й потайки дав знак Ерикови.

Молодий князь вийшов із ним у сіни й там дізнав ся, що в сальоні жде його якась пані й конче намагаєть ся із ним говорити.

Ерик зараз вбіг у сальон і застав там вродливу, молоду та бліду женщину, в якої великих, темних очах видно було несупокій та журу.

Тільки що Ерик її побачив, мимохіть кликнув:

— Ільона?!

— Так, се я, Ільона! — потвердила вона, схвильовано подаючи йому руку — ви є мій первий брат, Ерик, чи не так? Як маєть ся князь? Чи дуже хорий?

— Так, Ільоно, дуже хорий — кождої днини мусимо надіяти ся кінця.

Колиб я знав, як він прийме вістку про прибутє своєї дитини? На всякий случай треба буде осторожно приготовити його до сього!

Ільонині очі наповнили ся слезами. Вона сумно глянула на Ерика й шепнула:

— Чи можу ще сьогодня його бачити? Чи не думаєте, що се погано відібєть ся на його здоровлю.

Сейчас поговорю про се із панею Вернер, що піклуєть ся ним й попрошу, щоб злегка приготовила його на ваше прибутє.

Ільона була сим вдоволена. Ерик завів її до призначеної для неї кімнати і просив, щоб троха відпочала.

Після того вернув до кімнати хорого і сповістив паню Вернер про прибутє Ільони. Приготованє князя до такої стрічі не було дуже легким, але добра ся жінка взяла сей обовязок зовсім на себе.

Поволи й осторожно взяла ся до справи. Почала говорити про Ільону, що наче сирота блукає десь по світу, а коли старому князеви із жалю станули слези в очах, вона взяла його за руку й потішала словами:

— Прошу, не журіть ся тим, князю! Може Бог милостивий спровадить ваше дитя у вашу хату.

Хорий сумно покрутив головою.

— В се я вже не вірю, щоб прийшлось менї ще перед смертю моє дитя побачити! — сказав так, що зневіра із його мови явно пробивалась. — А однак — моє серце таки горячо того бажає! Знаю, що кождої хвилї можу вмерти і з сим я погодив ся, а тільки бажаю ще своє дитя до грудий своїх притиснути! На жаль, видно, се менї не призначено!

— А колиб так перед вами Ільона явилась, князю, щоб ви на се сказали?... Здаєть ся незмірна радість вам би певно пошкодила.

Лице хорого вкрасила лагідна усмішка.

—Нї, панї Вернер! Така радість не вбила би мене. Але пощо говорити про се? Знаю, що смерть замкне мої очі, не позволивши побачити моєї дитини.

— А колиб вона вже була в дорозї до вас?

Старець стрепенувсь, а його лице смертельно поблїдло.

— Що ви кажете? — спитав шепотом, водячи рукою по чолї. — Ільона моглаб вже бути в дорозї до мене? О, колиб Господь схотїв менї таку ласку вчинити!

— Так є, князю, Господь Бог вельми ласкавий для вас! Держіть ся сильно, будьте відважні, маю для вас вельми радісну новину!

Не могла дальше говорити, бо її мову перебив радісний оклик князя. Він вхопив її за руку й питаючим поглядом вдивив ся їй в очі.

— О, скажіть, панї! Не ховайте передімною: Чи може Ільона вже тут?

— Так є, князю! Вже майже година як Ільона сюди прибула й нетерпеливо вижидає коли зможе побачитись із своїм батьком!

В кімнатї настала глубока тишина, хвилями лиш переривана плачем зворушеного князя.

Але він переміг себе і після хвилї благав:

— О, панї, приведіть моє дитя, мою Ільону!

Панї Вернер не могла зразу рішити ся й питаючим поглядом вдивилась в лице старця.

— Але чи се дійсно не пошкодить вам, князю? Чи ваше зворушенє не буде за сильне?

— О, нї! Не бійте ся нїчого! Приведіть її до мене! Доперва коли її побачу, тодї вспокою ся!

Панї Вернер вибігла сказати Ерикови, щоб привів Ільону, а за хвилю увійшов молодий князь із дївчиною у кімнату.

— Він вже знає про все! — шепнув Ерик, вводячи її. — Вижидає вас дуже нетерпеливо! О, який же я щасливий, що се його послїднє бажанє сповнило ся, та що зможе вас ще перед смертю побачити!

Сильно схвильована входила Ільона в кімнату хорого.

Панї Вернер незамітно висунула ся, щоб не бути свідком стрічі батька з дочкою.

Ільона спинила ся на порозї.

Старий князь із трудом підняв ся і заплаканими очима змірив струнке, молоде дївча, що тремтячи спинило ся на порозї.

Нараз витягнув руки та радісно кликнув:

— Моє дитя! Моє довго вижидане дитя! Ходи в мої обійми, серденько моє!

За хвилю клячала Ільона при ліжку свойого батька, а її головка спочивала на його грудях.

В кімнаті хорого запанувала знова глубока тишина, переривана тільки тяжким віддихом його.

Аж вкінці підняв Ільонину головку та зворушений вдивляв ся в її вродливе личко.

— Мій Боже! Невже-ж се правда, що отсе довелось мені ще перед смертю оглядати тебе? Якже-ж ти до своєї матері подібна!... Се мене й застановляло, що коли я глядів на Єлену, не міг ні дрібки подібности до твоєї матері дошукатись!

На згадку сестриного імени Ільона стрепенулась.

— О, даруйте їй, батеньку! Вона страшенно терпіла й жаліла того що вчинила!

— Я вже давно їй простив, дитя моє! Вірю, що її жаль дійсно правдивий і щирий, і тому вже більше не гніваю ся на неї, тимбільше, що вона перша подала мені вістку, що ти жиєш! Колиб не вона, я-б може ніколи і не діждав ся тої радісної хвилї.

О, дитино моя! Нехай же налюбую ся твоїм личком, за яким я вже так дуже тужив. Хто знає чи довго призначено мені тобою радіти!...

Його очі знова зайшли слезами. Притягнув її головку до себе і цілував її в чоло.

— Якже-ж маю дякувати Богу за ту ласку! — кликнув зворушений. — Я богато блудив в житю, особливо супроти твоєї нещасної матері! Я повинен був дати їй своє імя і становиско у світі, яке їй дійсно належалось! Однак я був за слабий до сього, щоб перемогти упереджене наших кругів.

Свою провину я хотів поправити бодай сим, щоб тебе перед світом як своє дитя признати. Але Бог мене тяжко покарав, бо та, котру я своєю дитиною признав, не була моєю дочкою! Яке-ж гірке моє розчароване було після того!...

Аж остаточно зіслав мені Бог промінчик надії в твоїй особі, Ільоно! Чи згадаєш мене колись без жалю, коли

мене Бог до себе покличе? Чи простиш мені кривду, яку я тобі заподіяв, а тепер так щиро жалую?

— Так, батеньку! Але Бог милостивий, ще задержить вас для мене, щоб і я відвдячилась вам своїм привязанєм, та щоб ви могли ще зазнати радости зі мною.

Князь ще сильнійше притиснув її до грудий й відгорнув її кучері, що над чолом повисли.

— Як поживає твоя сестра, Ільоно? Розкажи мені про неї — просив шепотом. — Я привязав ся до неї, й жаль її помимо всього, що вчинила!

Ільона розповіла про нещасливу пригоду Єлени, про стрічу із нею і остаточно про порозумінє її із доктором Бравером.

Князь всміхнув ся із вдоволеня.

— Слава Богу, що й вона остаточно після стільки тяжких проб своє щастє віднайшла! Коби хоч зазнала щастя, як на се заслужила!

А ти, Ільоно, скажи мені отверто, дитя моє, чи не маєш на світі нікого, хто став дорогим серцю твойому? Звір ся свойому старому батькови зі всього, що маєш на серцю!

Ільона ще сильнійше пригорнула ся до старого князя та із слезами в очах розповіла йому про свою любов до Роберта та про химерну його долю.

Князь примкнув очі і так прислухував ся її словам, а коли скінчила, сказав:

— Дякую тобі, моя дитино, що ти, із тим всім звірилась передімною! Не прочуваєш, як сим ти мене вспокоїла! Знаю бодай, що не останеш сама й опущена на світі, коли старий твій батько на віки замкне очі!

Адже-ж ти знаєш серце свойого любка і знаєш, що він тобі підпорою й опікуном в житю стане!

Нехай тебе Бог благословить! Ох, як радби я побачити чоловіка, якому ти своє серце віддала! Але хто знає, чи Бог позволить мені поблагословити його та тебе віддати йому в опіку! Я-б рад його просити, щоб він й місце батька тобі заступив!

Замовк — знеміг сердега — а в кілька хвилин заснув.

Ільона на пальцях висунулась із кімнати.

Вона ще не могла піймити того, що стало ся із нею.

Дотепер блудила по світі як сирота, аж ось нараз знайшла дім й чутливе батьківське серце.

В руках мала папері своєї матері, які їй князь подав А коли прочитала лист матері, притиснула його до серця й заридала.

— Ох, колиб Єлена тут була! — кликнула із жалем — коби ще хоч могла дістати прощенє від помираючого!

До пізного вечера Ільона сиділа при вікні й гляділа на небо засіяне тисячами ясних зірок.

Думками пігнала до свойого любчика... Чи й він тепер думав про неї, чи тужить за нею?

— Роберте, коли-ж я тебе побачу? — шепотіла стужена дівчина.

Коли другої днини із ранку увійшла в кімнату хорого, він її сердечно обіймив і прямо не міг налюбувати ся вродою своєї дитини.

— Остань тут, дитя моє кохане. Не оставляй мене до смерти моєї — благав. — Ти навіть не прочуваєш того, якою потіхою ти тепер для мене!

Ільонине серце стиснуло ся на згадку, що може через довгі тижні не буде могла бачити свойого милого, але один погляд в батькове лице... і дівчина прихилила ся до нього.

— Остану із вами, батеньку! Не оставлю вас самим! Адже-ж се моїм обовязком вас доглядати, а я рада, що маю нагоду вам свою любов показати...

Лице старого князя сіяло із радости.

Були се щасливі дні, котрі князь із дочкою своєю перевів, тимбільше, що її лице безнастанно пригадувало йому женщину, яку він колись так сильно кохав.

Ільона вся посвятила ся для свого батька. Чула ся щасливою, бачучи ту велику любов та журливість батьківську, якими він її відплачував.

Та не лиш батько, але всі її любили, а се справляло їй невисказану радість. Хоч знала, що конець житя старого князя живо наближаєть ся, однак все старала ся додавати йому відваги та підносила в ньому надію ще довшого житя та красшого здоровля.

Аж ось прийшла хвиля, коли вже всі мусіли погодитись на се, що наближаєть ся конець житя старого князя.

Він положив свою руку на головку дівчати, а уста його шепотіли молитву о красшу долю для неї.

Його погляд спинив ся на синови брата.

— Даруй мені, Ерику, що я колись сумнївав ся що до тебе. Будь же щасливий із своєю Евою. Нехай тобі Бог щастить в пожитю із нею.

А ти, кохане дитя моє — урвав, тяжко було говорити — остань доброю та чистою як дотепер була. Ніколи не забувай про свого батька. Заховай його у своїй памяті.

Скажи коханому свойому, що в послїдній хвилї мойого житя я також і його благословив, і перекажи, що його я просив, щоб дитя моє окружив любовю та щоби раз-на-все вщасливив!

Будьте здорові, мої кохані! Дякую вам за вашу любов та посвяту для мене!

Його голос ставав щораз слабший аж і зовсїм замовк. Він очий не зводив із Ільони, що ридаючи похилилась над ним.

— Моє дитя, моє кохане дитя! — ще раз шепнув а його лице зовсїм випогодило ся.

Поволи зсували ся йому повіки на очі. Мав легку смерть. Переніс ся у вічність з іменем Ільони на устах.

Ільона оплакувала його із правдиво дитячою любовю. Домовину і кругом неї все прибрала білими рожами, які він за житя так дуже любив.

В три днї пізнїйше перевезено мертве тїло й зложено в родинному гробівнику.

Ільона йшла за домовиною сперта на рамени Ерика, а її серце було переповнене правдивим, глубоким жалем, коли-ж вернула домів, нагло аж зморозило її. Здавалось їй, що тут нараз все стало якесь зимне й чуже.

— Роберте, де-ж ти тепер можеш бути? — шепотїли стужені її уста.

День вже кінчив ся, коли Ерик із Евою прийшли до неї, щоб її троха розмовою розважити.

— Я мусїв звільнити свойого хлопця — говорив Ерик в тягу розмови — впер ся хлопчище, що мусить доконче зайти в обоз циганів, що розложили ся на постій недалеко у лїсї.

Счудуваний спинив ся коли побачив яке вражінє зробили сї слова на Ільону.

— Що кажете? Цигани? Невже-ж се вони моглиб бути?

Схвильована почала бігати по кімнатї; відтак зажадала, щоб їй подано загортку і капелюх.

— Мушу побігти й побачити, чи се вони! Инакше не здобуду супокою.

Ерик приступив до неї.

— Піду із вами, Ільоно. Адже-ж серед такої темряви не можете самі пускатись у лїс.

Вона крізь слези глянула на нього.

— О, як часто доводилось менї нічю йти лїсом! — відповіла. — І нїколи я не була в страху, бо знала, що Бог опікуєть ся сиротами.

Нї, нї, я сама піду! Бувайте здорові! Незабаром верну — може... в послїдне... попращати ся! ....

Се сказавши, вийшла із кімнати, поки що можна було їй відповісти.

Обвивши ся в загортку, бігла вулицями до мійської брами.

— Чи се він, Роберт? — шепотїли тужні уста. — Се хиба Бог самий зіслав його в хвилю, коли я батька втратила!

Вийшовши на дорогу, скрутила у лїс.

Йдучи, стрінула одного піхотинця, що счудуваний кілька разів оглядав ся за нею.

А чим більше наближала ся до своєї цїли, тим більше змагав ся її несупокій.

В души вже приготовляла ся, що стріне її завід — бо може се якась незнакома банда циганів, що лиш в переїздї там спинила ся?...

Збирала всї свої сили, щоб не впасти під впливом розчарованя, коли тільки самі незнакомі лиця стріне, а його не буде між ними! Але остаточно, знала, що чи скоріше, чи пізнїйше, він таки прибуде до неї — він же се приобіцяв!...

Живо бігла лїсом, а гробова тишина, що тут царила, вспокоюючо ділала на її душу.

Нараз спинила ся стрівожена, бо видалось їй, що чує наче якийсь шелест.

Але ні! Се так тільки їй причуло ся. Притиснула руку до напрасно ковтаючого серця — — — була вже близько обоза.

Вже бачила циганські вогнища серед дерев і скорше ще, чим дотепер, почала бігти.

Після кількох хвилин спинила ся на вільній поляні, а перед її очима розкрив ся добре знаний їй вид: дивоглядні постаті циганів, розложені кругом вогнища, що посеред обозовиска горіло.

Неспокійно повела очима кругом по обозі.

Де-ж є той, за котрим її серце так тужило? Де Роберт?

Нараз із її уст вихопив ся крик радости, бо доглянула знакомі лиця циганів.

Так се були цигани племени „Бушко", се були її знакомі! Не помилила ся!

А в той самий час приступив до неї якийсь високий мущина.

— Ільоно! — крикнув зрадївши й притиснув свою любку до серця.

Довгий час спочивала її головка йому на грудях. Доперва, коли звільнила ся із його обіймів він доглянув жалібне її убранє та заплакані оченята, тому й спитав:

— Ільоно — чи батько твій — старий князь — вже не жиє?

Ільона заридала.

— Так, Роберте! Сьогодня, в полудне, ми похоронили його й тепер вже не маю більш нікого на світі, крім тебе! Тепер, ти мусиш мені все заступити!

— Так, тепер вже нас ніщо не розлучить, хиба одна смерть!

Ридаючи, припала до його грудий а тому й не доглянула дивного його погляду, ні наглої блідости, що покрила його лице. Не прочувала бурі, що його серце розпирала. А він і не зрадив того, що в серцю кипіло.

Чи справді ніщо вже не було в силі їх розлучити? Чим же міг бути такий циган для княжої дочки?...

РОЗДІЛ CLXXIII.

СПРАВЖНІЙ ЛІКАР.

Враз із Американцем на поліцію покликано також і Гаґерса, він бо то зробив донесенє на обманців.

Дорогою — коли вже оба вертали із поворотом — Гортон розповів лікареви як то він пізнав ся із Солмсберґом, а той дуже дивував ся, що Американець сейчас по його поведеню не пізнав, що не має до діла із дійсним лікарем.

Мистер Гортон покивав головою.

— Він був осторожний і не записував ніяких ліків — сказав — а тільки наказував, щоб хора була спокійною, не хвилювалась та вважала на їду. Колиб обман не вийшов на яв, бувби дійсно думав, що се за його старанєм моїй дочці покращало, бо отсе справді моя дочка почуваєть ся не зле!

— А що-ж вашій дочці хибує, пане Гортон?

Той здвигнув раменами.

— Як маю вам се пояснити? Вона не скаржить ся ні на який біль; була тільки незвичайно спокійна, до всього рівнодушна, та все знесилена, ніщо її не цікавило, ні займало!

Дальше розповів про свій побут в Палестині, про пірванє Меґґі і так дальше тягнув:

— Можна би думати, що се жах перед рабівниками сей стан у неї викликав, але так не є! Бо-ж після повороту із відтам вона була ще живійшою та більше веселою, чим давнійше. Доперва в дорозі до Трієсту нагло змінила ся й так знемогла, що прямо із кімнати сама не могла вийти. Ніякий із прикликаних лікарів не міг їй помогти, ні навіть означити, щоб се за хороба могла бути!

Я остав майже зовсім безрадний й не мав відваги навіть думати про дальшу подорож до Америки, щоб опісля собі не дорікати, що із сеї причини їй погіршило ся.

Тоді я вичитав в одному дневнику, що вам, пане докторе, вдало ся вилічити одну паню із аристократії, яку вже всї попередні лїкарі оставили, немаючи надії, щоб її вздоровити. Я се прочитав своїй дочцї і спитав чи не схотїла-б поїхати зі мною до вас — але се було їй зовсїм рівнодушне — навіть смерти не жахала ся!

Тимчасом доїхали до готелю, де мистер Гортон мешкав і він просив лїкаря до себе, але Гаґерс вимовив ся, що не може того зробити, бо хорі на нього чекають, за те приобіцяв прийти на другий день, щоб оглянути Меґґі.

Так і розійшли ся на разї.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Коли другої днини Гортон увійшов в кімнату, де звичайно з дочкою снїдав, спинив ся на порозї та аж жахнув ся.

У фотелю лежала Меґґі блїда, із синяками під очима і остовпілим поглядом вдивляла ся перед себе. Навіть голови не відвернула, коли почула що втворили ся двері.

— Що тобі, Меґґі? — спитав застрашений батько, хватаючи її за руку.

— Нїчого, батеньку! Я тільки змучена — страшенно змучена! — була тиха відповідь.

— Але-ж, дитино! Ти вчера була така жива і сильна?

Меґґі сумно всміхнула ся.

— Ваша правда, батеньку! Здавало ся, що менї тодї красше було! Але одна хвилина в житю людини часами вистарчає, щоб найбільше щастє принести, або знова його знищити!

Мистер Гортон счудуваний глянув на дочку: Як дивно вона говорила!... Її слів він не міг піймити.

Меґґі навіть не рушила снїданя. Безсильно сперла ся об фотель, а після хвилї знова примкнула очі.

Американець зійшов на долину, щоб прочитати часопись.

Надармо ломив собі голову над хоробою дочки, а не прочував того, що вона рано одержала лист, який то був причиною її блїдости та оченята притьмив.

Сей лист одним помахом знищив всї надії дївчини.

Гартман, що був занятий пробами в цирку й самий

не міг зайти, доносив їй про відповідь, яку Блюм дістав від її батька, а бідна дівчина знала добре про се, що ні слезами, ні проханем тут нічого не вдіє.

Із тяжким серцем мусіла погодити ся з тим, що треба забути про злуку із Гартманом. Хоч він просив її, щоб не тратила відваги, але чи не були се марні лиш слова?

Чого-ж більше могла надіяти ся?

Було десь близько до одинайцятої, коли зачула чийсь хід у сінях.

— Хтоб се міг бути? — подумала.

Незабаром втворили ся двері і до середини увійшов її батько в товаристві якогось мущини.

Се був доктор Гаґерс.

Коли вже познакомили ся, лікар спитав що їй бракує і почав говорити про подорож та про місця, які вона звиділа. Відтак зручно почав випитувати, що бачила, що їй подобало ся та що її стрінуло в дорозі.

Зразу її відповіди були короткі й прямі, але зручний лікар з'умів вирвати її із рівнодушного стану.

Коли пізнійше розповідала як то її Араби пірвали а при тім ще й про Гартмана згадала, так сильно оживила ся, що се не уйшло перед увагою лікаря.

Та він не зрадив ся із тим.

Після пів години встав і попращав ся, ні словечком не згадавши чого прийшов.

Меґґі була йому за се вельми вдячна, але мистер Гортон не вмів собі пояснити такого поведеня.

— Чи хиба він того лиш зайшов до його дочки, щоб наговоритись? Чому не оглянув її та не записав яких ліків?

Коли виходив, Американець вивів його у сіни і спитав:

— Що-ж скажете про мою дочку, пане лікарю? Чи можна надіятись, що вона виздоровіє?

Той незначно всміхнув ся.

— За много вимагаєте, коли хочете що-б я за хвилю вже пізнав ся на хоробі, якої инші лікарі дотепер не могли збагнути? Мусите бути терпеливим, пане Гортон! Се моє перше усліве!

Поклонив ся і живо вийшов, оставляючи Американця на місці.

Було се другого дня, після обіду.

Гартман вертав саме із проби домів та переходив із одної сторони вулиці на другу, коли се над'їхала повозка, та ще так живо, що мало його не перевернула. Рівночасно із його уст вихопив ся оклик, бо в повозці, побачив Гортона, що, очевидно, їхав із готелю.

Не надумуючись довго, Гартман завернув й поспішив до готелю, певний, що там застане Меґґі саму.

Побачивши його, дівчина схопила ся із місця й радісно кликнула:

— Якраз батько виїхали!

Гартман розповів, що бачив від'їзджаючу повозку й тому то прийшов.

Меґґі потягнула його до себе на канапу і на час якийсь обоє забули про свою журбу.

Та по часї Меґґі згадала про його лист й обоє стали роздумувати як би то з'єднати батька для своєї справи. А так тим заняли ся, що й не почули стуканя в двері.

Не діставши відповіди, ново-прибуваючий втворив двері, та увійшов в кімнату.

Був се доктор Гаґерс.

Пара залюблених, будучи відвернена плечима до дверий, не доглянула входячого лікаря, що всміхаючись спинив ся на порозі.

— Ні, ні — впевняв Гартман — проханем нічого не вдіємо, а треба взятись за инші способи...

— Але я того не хочу, Фільку! Хоч се часто трафляєть ся в нашому краю, що дівчата втікають із коханцями, а звінчавшись, по часї знова вертають а родичі вже мусять погодитись із тим, що стало ся. Се часами конечне, але менї не подобаєть ся. Остаточно, я знаю свойого батька і я певна, що він не вступив би та зовсїм вирік би ся мене. А тодї ми мусїлиб почати своє супруже пожите нуждою та журбою. Коли не станеть ся щось надзвичайного, то я вже не знаю, як ми дійдемо до своєї цїли, мій дорогий!

Доктор Гаґерс незамітно вийшов із кімнати, а в хвилю пізнїйше знова дало ся чути голосне ковтане в двері.

Меґґі збіліла, а Гартман в страху кликнув:

— Се твій батько...

В хвилевому жаху обоє зовсім не подумали над тим, що колиб се був мистер Гортон, то зовсім бувби не стукав в двері. При сім Меґґі перша отямила ся.

— Живо, йди в другу кімнату! — шепнула. — Звідтам дістанеш ся у сіни а тоді сходами в долину. Але спіши ся, щоб тебе не доглянув хто!

Гартман вчинив, як вона порадила, а в хвилю, коли він зник за дверми, вдруге дало ся чути стукане.

Двері втворили ся і до середини увійшов лікар.

Меґґі дуже чемно попросила його сідати, а виглядала так, що колиб доктор не добачив був на личку легенького багрянця та живійшого відблиску в очах, а передовсім, колиб не був свідком тої любовної сцени, бувби думав, що від вчера до сьогодня не зайшла ніяка зміна.

Пильно розглянув ся по кімнаті і добачив другі двері, отже догадав ся, куди то той молодець спрятав ся.

Сим разом доктор спитав її про здоровлє, а особливо допитував коли то найперше проявилась у неї рівнодушність та пригноблене, чи може другого що їй долягає і т. д.

Був зовсім инакший, як попереднього дня. Він хоч бачив, що її мучить тими питанями, що дівчина з тугою вижидає хвилї, коли він про що друге зачне говорити — але се його ні троха не порушило.

Не будучи в силї вже довше зносити тих допитів, вона зіскочила із крісла і в подражненю кликнула:

— Не завдавайте собі много труду, пане лікарю! Коли инші лікарі нічого менї не помогли, то й ви не вилічите мене!

Доктор Гаґерс остав спокійний.

— Помиляєте ся, панно Гортон! — він сказав. — Даруйте, що противлю ся вам, але, здаєть ся менї, я вже маю потрібний лік!

Меґґі підсміхнула ся.

— Справді, пане лікарю? Коли так, то мій батько буде вам безмірно вдячний!

— А чи ви також будете менї вдячні? — спитав холодно лікар.

— Сумніваю ся чи буду мала причину до того! — була також холодна відповідь.

Доктор Гаґерс встав, але, видно було, не образив ся дивним тоном, яким дівчина до нього говорила.

Обіцяв, що прийде на другий день і, попращавши ся, відійшов.

Коли вийшов на вулицю, заглянув в одній брамі напротилежних камениць мущину, в якому пізнав Гартмана.

Лікар не спускав його із очий, а йшов назирцем за ним і затямив собі дім, куди той увійшов.

Коли Гартман зник у брамі камениці, Гаґерс приступив до дівчинки, що бавила ся на хіднику і спитав:

— Чи ти знаєш, моя дитино, як називаєть ся той пан, що тепер сюди увійшов?

— Так, пане! Називаєть ся Гартман і належить до цирку, що там, за містом, розложив ся!

Доктор подякував і пішов дальше.

— А тепер побачимо, моя паннунцю, чи добре средство я знайшов! — підсміхнув ся.

В два дні пізнійше доктор заїхав вчасним ранком до готелю.

Гортон, що був саме при снїданю, здивованими очима глянув на входячого Гаґерса.

— Їду до вельми хорого пацієнта в околицю Прешбурґа і доперва пізно вечером поверну — сказав лікар на своє оправдане.

Меґґі лежала на фотелю та лиш злегка головою кивнула до нього.

Лікар приступив до неї та став числити удари живчика. Відтак бистро глянув їй в очі, так, що дівчина сили його погляду не могла видержати.

Нараз приступив до Гортона і зовсім поважно сказав:

— Прошу, припильнуйте, щоб дочка сейчас в ліжко лягла!

— Чому так, пане лікарю? Чи хиба погіршило ся?

— Прошу, не питайте много, але поступіть після мойого приказу! — остро відповів лікар. — Колиб я не вважав се конче потрібним, то не приказував би так робити!

Але молода дївчина не мала найменшої охоти до того.

— Але-ж, пане лїкарю — почала — не почуваю ся нї троха гірше, чим дотепер і наколи...

— Мистер Гортон! — звернув ся лїкар до Американця — наколи я маю вашу дочку лїчити, то ви мусите вважати на се, щоб мої зарядженя були точно виконувані! Коли же нї, то не можу брати на себе відвічальности і тодї мусївби вас просити, щоб постарали ся о иншого лїкаря!

Прошу о папір і перо, щоб я міг записати рецепту!

Рішуча постава лїкаря віднесла бажані наслїдки. — Мистер Гортон подав йому прибори до писаня та приступив до дочки, щоб її намовити до послуху.

Але се не так легко пішло. Меґґі рішучо опирала ся приказови лїкаря.

— Лїкар певно помиляєть ся! — говорила. — Нїкотрий із попередних лїкарів того не вимагав. Коли лежатиму в ліжку, то ще більше із сил впаду...

— Зроби се задля мене моя кохана! — просив її батько. — Зроби се, щоб мене заспокоїти! Се тобі не пошкодить! Коли-ж побачиш, що воно тобі не помагає, то встанеш за кілька днів.

Адже-ж ти сама читала про се, скілько то людям пан Гаґерс поміг. Колиб я мав тебе втратити...

Не скінчив, але сим і переміг остаточно Меґґі й вона положила ся в ліжко.

— То добре, батечку! Зроблю се задля вас!

Доктор Гаґерс підняв ся із сидженя.

— Рецепту беру з собою й пришлю готовий лїк із аптики — сказав. — Наколи буде можливе, то ще прийду вечером!

Мистер Гортон вийшов за ним вельми схвильований. В сїнях вхопив лїкаря за руку і здавленим голосом спитав:

— Який стан моєї дочки, пане лїкарю? Скажіть менї правду, прошу вас! Се одинока моя дитина — чи дїйсно так погано із нею?

— Не маєте причини так обавляти ся, пане Гортон! — відпер лїкар спокійно. — Після моїх спостережень душа вашої дочки більше терпить, чим її тїло. Але тому й тяж-

че лічити! Першим услівєм є цілковитий супокій. Зробіть все, чогоб від вас не вимагала, не допускайте до наглих зворушень, зважайте щоб не плакала, та не спирайте їй в нічім , хочби се й противило ся вашій думці! Раджу вам, будьте вельми осторожний! Передовсім вважайте, щоб із ліжка не вставала, бо в такому разї — може все нагло скінчити ся!

Очі Американця зайшли слезами. Сильно здавив руку лікаря і сказав:

— Зроблю все, що вважаєте потрібним — лиш ратуйте дитя моє!

— Робити му все, що годен! — була відповідь Гаґерса. — Не забувайте однак, що щастє, здоровлє і житє вашої дочки лежить у ваших руках, мистер Гортон, і ми спільно мусимо працювати, щоб її до здоровля привести.

Вийшовши на вулицю, Гаґерс воркнув:

— Може се троха за остра наука для нього, але остаточно нїщо иншого не остало. Буде менї ще вдячний, що той ґудз таким способом розвязав!

РОЗДІЛ CLXXIV.

ЗА ПОВОДОМ СУДЬБИ.

Два днї пройшли від хвилї коли Ільона оставила дім батьківський та до свойого коханця удалась. Була щаслива в його присутности і час їй живо збігав.

Але якось не було між ними так, як давнїйше. Особливо Роберт був наче не свій а його погляд часто спиняв ся на вродливому дївчати.

Другого вечера, коли цигани розложили ся кругом вогнища, Блюм взяв Ільону за руку й повів її під стару липу, де обоє посїдали.

— Я вже давно бажав з тобою поговорити, Ільоно — сказав якимсь прибитим голосом. — Твої відносини змінились — ти стала дочкою князя, богатою наслїдницею княжих дібр...

Не скінчив, а голову в бік відвернув.

Ільона зворушена взяла його за руку і слезами залитими очима глянула на нього.

— Знаю, що хочеш сказати. Роберте — думаєш, що се моє наслідство буде загородою межи нами! Але так не є! Все, що моє, є рівночасно також і твоїм! Адже-ж я твоєю, а ти моїм на віки!

— Ільоно!

Блюм зірвав ся з місця і вхопив її в свої обійми. Був незвичайно зворушений, але старав ся бути спокійним, бодай позірно, щоб міг з Ільоною поважно поговорити. Відтак посадив її на моху побіч себе і спитав поважним голосом:

— Що тепер задумуєш почати, Ільоно? Маєш нову вітчину! Ти є дідичкою великих дібр, якими мусиш управляти. Тому мусиш обдумати, що робити меш в будуччині!

Дівчина підняла голову й сердечно глянула на нього.

— Маю вже все в думці про будуччину, Роберте! Завтра вертаю у місто, щоб із моїм первим братом, Еріком, упорядкувати справи. Поладнавши те, верну сюди, а опісля, Роберте...

Не докінчила а лицем припала до його грудий.

Роберт глубоко зітхнув. Він знав, що вона хотїла сказати. Вона мала на думці, що піп їх звінчає... але ся жертва видалась йому за великою із її сторони.

— Ти за много хочеш посвятити задля мене! — сказав він беззвучним голосом. — Ти моглаб тепер жити в достатках та вживати своєї молодости!... Чи схочеш те все проміняти за нестале, вандрівне житє при мойому боці?

— Роберте! — ридала Ільона, припавши йому до грудий. — Де-ж є моє щастє, коли не з тобою? Чи думаєш, що богацтво, про яке згадуєш, могло би вдоволити моє серце, яке в цілости до тебе належить?

Не згадуй про се більше, Роберте, бо се болить мене. Без тебе жити я не в силї! Ти є одиноким моїм скарбом та щастєм!

Її безмірна любов зворушила його. Похилив ся над нею й палко цілував її.

— Лиш коби ти ніколи не пожалувала того, Ільоно! Маєш вільну руку — подумай ще — може схочеш вернути до своїх рідних. Я на твоє рішенє не хочу впливати!

Ільона глянула на нього майже із докором. Її боліло се, що він так говорив, хоч із сих слів пізнавала його велику, повну посвяти любов.

Другого дня із ранку задумала вертати.

— Будь здоров, Роберте! — сказала, приступивши до нього. — Верну до тебе, як лиш зможу найскорше. Ті справи не задержуть мене довго, але хочу ще відвідати гріб мойого батька та попращатись із ним. Після того буду вже вільною і верну до тебе, щоб більше вже не розлучити ся з тобою!

Роберт довго ще стояв на тому самому місці й глядів за стрункою дівчиною, що з поспіхом прямувала через ліс у місто.

Його грудь сильно здіймала ся, а думка, що вона моглаб ще змінити своє рішенє, не давала йому супокою.

Вона була ще молода й дотепер в житю не зазнала нічого иншого, крім нужди та праці. Чи-ж не було се для молодого дівчати чималою покусою, стати панею великого княжого майна?

Чи свояки не вжиють всіх способів, щоб її при собі задержати? Чи не муть противити ся всіми силами полученю її із простим циганом?

Зойкнув із болю на саму думку про се, і майже відходив від здорової думки, але переміг себе, затиснув зуби і силою волї запанував над собою.

Адже-ж ніхто не смів навіть здогадати ся, яка то буря в його серцю бісилась!....

Кожда хвиля могла вирішити його долю.

Вертаючи у своє шатро, вспокоював ся постепенно і остаточно перемогла таки віра в любов та вірність Ільони.

Ні! Се неможливе, щоб вона його оставила!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Ільона тимчасом вернула у місто.

Коли увійшла в Ерикову кімнату, він аж скрикнув із дива.

— Мій Боже! Де-ж то ви так довго перебували, Ільоно? Я вже був такий неспокійний...

Ільона, поважно всміхаючись, подала йому руку. — Була бліда й знеможена. Ніч перебула безсонно а ще більше журила ся будуччиною, як про се признала ся перед Блюмом.

Тепер розповіла Ерикови щиро про все, що мала на серцю: Визнала свою щиру любов до Роберта, та його щиру посвяту задля неї!

Розказувала се а очі мала повні сліз.

Ерик прислухувавсь їй, голову спустивши в низ. Ніхто не міг її так розуміти, як він, що самий віддав своє серце дівчині із простолюдя та доперва після тяжких з'усиль діпняв того щастя.

Він найкрасше знав про се, що богацтво та достатки житя не в силї заповнити, а вірне, кохаюче серце вартує більше, чим всї земські добра.

Взяв Ільону за обі руки і сказав:

— Йдіть, Ільоно, за покликом вашого серця! Се найкрасша рада, яку я вам можу дати. Я самий був в такому положеню і знаю, що тут нема вибору. Знаю із досвіду, що одиноким щастєм кохаючого серця, се злука із коханим.

Нехай світ цілий вами гордує — не зважайте на се — головним є, щоб ви самі були щасливі! А щастє лиш у вдоволеню вашого серця можете шукати!...

Ільона була вдячна Ерикови за стільки співчутя. Їй здавало ся, що має перед собою брата, перед яким із всего може звірити ся, бо знає, що він її зрозуміє.

Коли-ж заявила йому що спадщиною по батькови не буде могла заряджувати, Ерик згодив ся взяти на себе той обовязок а гроші готівкою їй виплатити.

Так справу поладнала а ще тільки одно бажанє мала, а се: щоб Роберт віднайшов свою матїр і з нею погодив ся.

— Не знаю ще де прийдеть ся нам остановити! — додала, сумно всміхаючись. — Я-б рада десь на стало осїсти, але сумнїваю ся, чи Роберт зможе навикнути до такого спокійного житя.

А остаточно — додала поважно — він звязаний словом чести, що своєї громади не оставить, а він, даного

слова додержить, мимо найбільших жертв.

— Бідна Ільоно! — шепнув Ерик.

— Ні, ні, того не кажіть! Я-ж почуваю ся незмірно щасливою, що віднайшла того, кого вже оплакувала, а думка, що вже тепер на ціле житє получимо ся, наповняє мене роскішним вдоволенєм.

Так ще досить довго розмовляли. Опісля Ільона пішла ще на гріб князя, а коли вернула, щоб із Ериком попращати ся, він спитав її:

— Чи ще коли побачимо ся, Ільоно, та чи буду міг пізнати вашого будучого чоловіка? За три дні відбуде ся моє вінчанє із Евою, і я бувби дуже радий, колиб ви із своїм судженим ту велику хвилю схотіли з нами святкувати!

Ільонині очі блиснули радістю.

— Прийду, хочби як було! — сказала.

Вертаючи до обозу, думала над тим, чи Роберт схоче із нею піти на вінчанє молодого князя та чи не прикро йому буде знайти ся в такій чужій атмосфері, де всі зглядати ся муть на нього, як на цигана.

Рішила ся не силувати його до того а оставити йому свобідний вибір.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

В три дні пізнійше відбуло ся вінчанє князя Ерика з Евою. Крім Евиної матері та обоїх лісничих були там ще тільки Роберт з Ільоною.

Був се малий, але веселий гурток. Ерик сердечно привитав Ільониного судженого і зразу, таки від першої хвилї, вивязалась між ними цілковита щирість. Роберт почував ся наче між своїми а засївши до стола взаїмно розповідали собі про всі свої пригоди та терпіня.

Коли Роберт та Ільона пращали ся із новоженцями, молодята враз крикнули за ними „до побаченя"!

Вертали веселі та пібадьорені на дусї до обозу.

Другої зараз днини Роберт нараджував ся із циганами над дальшою дорогою. Нараз, в певному віддаленю побачив гарну повозку, в якій їхала старша вже пані із молодою панночкою.

Вони приказали візникови здержати коні та із зацікавленєм великим приглядали ся живому рухови в обозї.

Ільона вийшла із свойого шатра і глянула в сторону повозки. Нараз аж крикнула з великої радости.

— Дора! Дора! Чи се можливе?

А в слїдуючу хвилину молода дївчина вискочила із повозки й кинула ся в обійми Ільони.

Яка-ж то радість була — молоді дївчата прямо аж скакали із великого щастя.

Ґрафиня Солмсберґ, старша панї, що їхала із Дорою, висїла також із повозки та з подивом підійшла до Ільони.

Очевидно для неї було загадкою звідки така вродлива дївчина взяла ся в циганському обозї а тимбільше, як то її Дора могла знати.

Коли-ж ґрафиня підійшла до них, врадувана Дора кликнула:

— Прошу, представте собі ласкава ґрафине, що се є моя подруга Ільона, про котру я вам стільки наговорила ся. І хто міг би подумати, що її тут стріну?

Ґрафиня подала Ільонї руку, мило всміхнувши ся.

— Ви для мене не є чужою! — сказала тремтячим голосом. — Дора стільки наговорилась про вас... Що за дивна стріча — тут в сїм лїсї і так несподївано!

Ільона так змішалась тою наглою стрічею, що прямо не була в силї говорити.

В ту хвилю, підійшов до них Роберт, а рівночасно пронїс ся по лїсї проймаючий крик.

Ґрафиня хитнула ся, але зваживши себе, з криком кинула ся до Роберта. Нараз поблїдла і впала на землю, а молодий циган стояв перед нею, наче всю силу нараз йому відоймило... Нараз прокинуло ся в його серцю якесь дивне прочутє.

Чи се можливе? Чи се вона?...

Так — адже-ж се було в сїй самій околицї! Тут, десь недалеко — колись то бачив сю струнку паню, в альтанї княжого парку, куди то Урака його завела.

І в одну мить прояснило ся йому в голові. Се безсумнїву його мати — ґрафиня Солмсберґ!

Коли над нею похилив ся, щоб підняти її із землї і до повозки занести, Дора із жаху скричала:

— О, Боже, що стало ся ґрафинї?!

Ільона також настрашила ся.

— Як — називаєть ся — ґрафиня? — спитав Роберт, звертаючись до Дори.

— Ґрафиня Солмсберґ!

Із Робертових уст поніс ся здавлений зойк.

— Так се вона! — шепнув збілївши.

Він очима шукав Ільони, а коли їх погляд стрінув ся, вони обоє зрозуміли себе.

— Занесу її в повозку! — знова шепнув Блюм.

Се кажучи, взяв її на руки і зложив на мягких подушках. Опісля ще раз глянув в її лице, немов якусь тяжку загадку хотів розвязати.

Дора подала своїй подрузї руку на пращанє.

— Мій батько також тут недалечко і напевно тебе відшукає, Ільоно, коли дізнаєть ся, що ти тут! До побачення за часок! Мушу тепер вертати із ґрафинею — від якогось часу вона тяжко терпить, але не можу собі пояснити так наглого знесиленя!

Ільона також прямо говорити не була в силї після такого зворушеня. Тільки мовчки подала подрузї руку і помогла їй сїсти в повозку.

— До побачення, Доро! Поздоров свойого батька!

Роберт все ще стояв непорушно при повозцї й очий не спускав із обезтямленої женщини.

Його грудь живо знимала ся — кождий мускул його лиця тремтїв.

Остаточно повозка рушила і пропала із перед очий оставших.

Через хвилю обоє стояли неподвижно. Врештї Ільона припала Робертови до грудий.

— Роберте! Се була твоя — мати!

Він мовчки кивнув головою й випрямив ся, мов дубчак.

— Так, се вона! — шепнув понуристим голосом. — Я відчув се, зараз після першого погляду, хоч тільки раз в житю її бачив!

Ільона неспокійно глянула на нього.

— Роберте! Сповнило ся моє найсердечнїйше бажанє: ти віднайшов матїр свою та прийдеш із нею до порозуміня!

Але він відвернув ся від неї, а на його лице виступив якийсь упір.

— Не забуду їй того, що я мусів по світу волочити ся, як безприютна сирота, а вона тим ні троха не журила ся! Наколи я стільки міг прожити без неї, то і надальше зможу!

— Роберте, не гріши! Адже-ж ти ще не знаєш, чи мати твоя сьому винна! Найперше вислухай її, поки осудиш!

— Ні, не хочу нічого чути про неї! — кликнув із пристрастю. — Достойна ґрафиня і бідний циган нічого спільного не можуть мати.

Відвернув ся, а поки Ільона вспіла що відповісти, він живо увійшов у шатро.

Вона поглянула за ним слезами зайшлими очима.

— Бідний ти мій! Зовсім не дивую ся, що ти так огірчений за свої літа діточі! Однак маю надію, що все забудеш і своє серце для матері втвориш!

Який же він щасливий, що ще матір має! — раділа Ільона. — Нехай же Богу дякує, що дотепер її ще при житю затримав!

Вертаючи у своє шатро, шепотіла:

— Дора ще верне із нею! А я все зроблю, шоб його до неї привернути! Він має добре серце і не зможе устояти ся перед її проханями!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Тимчасом повозка живо гнала домів.

По дорозі, за старанями Дори, ґрафиня отямила ся. Втворивши очі неспокійно розглянула ся кругом, а по хвилї вхопила Дору за руку і так сказала:

— Скажи мені, Доро — чи се був сон? Чи може дійсно я бачила мойого сина? Моя голова дуже тяжка і я не в силї того піймити! А моє серце так напрасно товчеть ся... Ні, се не міг бути сон! Він самий стояв передімною і я зовсім виразно його бачила!

— Передовсім заспокійте ся, пані! — просила її Дора.

Ґрафиня все ще була бліда, а грубі слези спливали по її лицях.